

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Українсько-Угорський Навчально-Науковий Інститут
Кафедра історії Угорщини та європейської інтеграції

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Українсько-Угорського
Навчально-Наукового Інституту

доц. Олександр Шпенік
29 червня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ІСТОРИЧНА ОСВІТА : СВІТОВИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД (МОВА
ВИКЛАДАННЯ: УГОРСЬКА)**

Рівень вищої освіти	магістр
Галузь знань	01 Освіта/педагогіка
Спеціальність	8.014 Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	8. 014.03 Середня освіта (історія)
Освітня програма	Середня освіта (історія)
Статус дисципліни	нормативна
Мова навчання	угорська

2023 рік

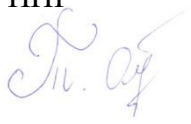
Робоча програма навчальної дисципліни «Історична освіта: світовий та європейський досвід (мова викладання: угорська)» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/педагогіка спеціальності 8.014.03 Середня освіта (історія) освітньої програми Середня освіта (історія).

Розробники: Головач А.Й., к.і.н., доцент кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри історії Угорщини та європейської інтеграції протокол № 11 від «13» червня 2023 р.

Завідувач кафедри доц. Зубанич Л.

Схвалено науково-методичною комісією УУННІ
протокол № 2 від « 27» червня 2023 р.

Голова науково-методичної комісії доц. Талабірчук О.Ю.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	2	2
	Лекції:	
	24	10
	Практичні (семінарські):	
	12	2
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	-	
Форма підсумкового контролю: усно за екзаменаційними білетами	Самостійна робота:	
	54	78

Мета навчального курсу – ознайомити студентів зі змістом, організацією і методами викладання історії відповідно до вікових особливостей учнів, а також відповідно до освітніх і виховних цілей, які стоять перед даним суспільством; схарактеризувати процес проникнення історичної інформації до суспільної свідомості; проаналізувати взаємовпливи між історичною наукою і сучасним суспільством; сформулювати ключові вміння щодо підготовки і проведення уроків (занять) з історії.

Завдання навчального курсу – у результаті вивчення навчальної дисципліни студент / студентка зможе

— Оцінювати переважаючі в суспільстві знання про минуле та коригувати їх відповідно до вимог історичної науки;

— Визначати ефективні за даних умов організаційні форми, зміст та методи навчання історії;

— Використовувати методи усного й наочного викладу історичного матеріалу, роботи з текстом на уроках історії;

— Вибирати оптимальні способи (засоби і прийоми) організації навчання історії відповідно до тематичних особливостей матеріалу (політична історія, культурне життя, соціально-економічна історія, військова проблематика тощо);

— Застосовувати на практиці індивідуальні, групові та колективні форми організації навчання історії;

— Сполучати активну самостійну роботу учнів з викладом учителя; організувати самостійну та позакласну роботу учнів з історії;

— Реалізовувати на практиці творчо-індивідуальний підхід до викладання історії; використовувати інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Історична освіта: світовий та європейський досвід (мова викладання: угорська)» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні спеціалізовані практичні завдання в галузі середньої освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, предметних знань, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти;

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність до діагностування, аналізу, проектування освітнього процесу у закладах загальної середньої освіти, закладах професійної (професійно-технічної) освіти та закладах вищої освіти.

ЗК4. Здатність до реалізації функцій викладача і керівника освітньої установи, закладу.

ЗК5. Здатність вчитися протягом всього життя.

ЗК6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності:

ФК1. Здатність застосовувати принципи та методи педагогіки і психології у навчально-виховному процесі в закладах загальної середньої освіти та закладах професійної (професійно-технічної) освіти

ФК3. Здатність в межах обраної спеціалізації здійснювати інноваційні дослідження, які спрямовані на вирішення фундаментальних науковопедагогічних проблем, вміння готувати результати досліджень до оприлюднення у фаховому середовищі.

ФК4. Здатність до розуміння проблем загальної середньої освіти та особливостей викладацької діяльності.

ФК6 – Здатність формувати в здобувачів культуру академічної доброчесності та дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.

ПК 5 – Здатність організувати навчальний процес з вивчення історичних дисциплін у ЗЗО та ЗФО на засадах особистісно орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів під час педагогічної та наукової практики.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов вивчення навчальної дисципліни «Історична освіта: світовий та європейський досвід (мова викладання: угорська)» немає.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Інтелектуальна історія Європи» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 2 – Володіти навиками педагогічної майстерності, враховувати сучасні тенденції освіти в освітньому процесі.

ПРН 3 – Конструктивно вирішувати особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з історичних наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.

ПРН 5 – Вміти проводити різноманітні форми позааудиторної роботи з фахових предметів, визначати ступінь і глибину засвоєння учнями та студентами навчального матеріалу, використовуючи при цьому різноманітні методи і прийоми контролю знань, формувати навички самостійного поповнення знань.

ПРН 12 – Дотримуватись етичних норм, норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково- педагогічній діяльності та демонструвати вміння формувати її в здобувачів освіти

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Володіє навиками педагогічної майстерності, враховувати сучасні тенденції освіти в освітньому процесі.	ПРН 02
Вміє конструктивно вирішувати особистісно й професійно-значущі проблеми відповідно до загальноприйнятих морально-етичних норм та на основі гармонійного поєднання знань з історичних наук, методики їх навчання і культури педагогічного спілкування.	ПРН 03
Вміє проводити різноманітні форми позааудиторної роботи з фахових предметів, визначати ступінь і глибину засвоєння учнями та студентами навчального матеріалу, використовуючи при цьому різноманітні методи і прийоми контролю знань, формувати навички самостійного поповнення знань.	ПРН - 05
Дотримується етичних норм, норм академічної доброчесності при проведенні наукових досліджень, презентації їх результатів та у науково- педагогічній діяльності та демонструвати вміння формувати її в здобувачів освіти	ПРН - 12

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: поточний, модульний (проміжний), підсумковий (семестровий) контроль

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни оцінюється за п'ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та модуль. Одержаний результат переводиться у бали.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

Форма модульного контролю: Модульний контроль (МК) проводиться два рази за семестр, відповідно до графіка навчального процесу.

Контрольні заходи модульного контролю з навчальної дисципліни проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи модульного контролю проводяться у комбінованій формі: у вигляді тестування та письмових контрольних робіт. Вид контрольного заходу та методика урахування складових модульного контролю при визначенні оцінки за МК розробляється викладачам і затверджується кафедрою.

До контрольного заходу відповідного модульного контролю студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити індивідуальні завдання, реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Студент, який з поважної причини не зміг з'явитися на модульний контроль за дозволом декана може скласти пропущений модульний контроль з предмету.

Форма підсумкового семестрового контролю: студенти, які за результатами модульних контролів здобули з навчальної дисципліни не менше від встановленої мінімальної кількості балів, атестуються із виставленням їм державної семестрової оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») відповідно до шкали переведення. Студенти, які атестовані з оцінкою «незадовільно» зобов'язані скласти семестрові екзамени. Семестрові екзамени можуть також скласти студенти, які бажають покращити оцінку, отриману за результатами модульних контролів. Оцінювання знань на екзаменах здійснюється у 100-бальній шкалі.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	CP	50	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	14		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	CP	50	100
6	6	6	6	6	6	6	8		

T1, T2 ... – теми

CP – самостійна робота

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	3	30	3	30
Презентація				
Реферат	-	-	-	-
Есе	1-	10	1	10
...				
Модульна контрольна робота	1	60	1	60
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка відмінно (А) виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (В) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (С) виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка задовільно (Е) виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань студентів, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Студент має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		

35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Дидактика історії як наукова та навчальна дисципліна. Навчальний потенціал історії

Тема 1. Вступ. Дидактика історії як наукова та навчальна дисципліна. Головні цілі навчання історії.

Поняття та сутність «дидактики історії». Об'єкт, предмет і завдання курсу, його місце в системі навчальних дисциплін. Стосунок дидактики до педагогіки та історії. Сучасні напрями дослідження дидактичних аспектів історії. Характеристика навчальної і спеціально-наукової літератури з курсу.

Головні цілі навчання історії: формування історичного мислення учнів, виховання загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, вироблення активної життєвої позиції. Місце історії поміж шкільних навчальних дисциплін. Чого чекають учні від вивчення історії? Чого чекає суспільство від учнів, які вивчають історію? Історичні знання і самосвідомість суспільства.

Тема 2. Педагогічна майстерність і особистість учителя історії.

Суспільна значущість професії вчителя, його функції. Складники педагогічної майстерності: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, здібності до педагогічної діяльності (комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування, креативність), педагогічна техніка. Критерії педагогічної майстерності: доцільність, продуктивність, діалогічність, оптимальність, творчість. Педагогічна майстерність як мистецтво. Залежність змісту та організації навчання учнів від їх вікових психологічних особливостей. Мовленнєвий етикет учителя. Такт учителя як засіб гармонізації педагогічної системи.

Тема 3. Європейські традиції навчання історії.

Історичні знання мешканців античного світу та способи їх формування. Історичні знання як частина світогляду, повсякденного буття. Ключові компоненти світогляду мешканців античного світу (уявлення про оточуючий світ, проблема взаємодії божественної й людської сили в історії, поняття наукової чесності, поклоніння перед риторикою). Методи індивідуального та групового навчання.

Фактори поширення історичних знань у середньовіччі (проблема з'ясування впливу Бога на долі людей і суспільств, зростання ваги мовно-територіальних спільнот, історичні знання як спосіб розв'язання політичних, соціальних і релігійних конфліктів, формування моделі освіченого промовця, публічного діяча). Виокремлення історії в самостійну навчальну дисципліну. Методи навчання історії в середньовіччі (диктування, пояснення текстів, дискусії).

Роль історичних знань у новий і новітній час та зміни в методах їх викладання. Загострення суперечностей між імперськими й національними версіями історії. «Таблично-хронологічний» метод викладу історичного матеріалу. Створення цілісних загальнонаціональних історичних курсів. Ретушування історії. Сучасні світові тенденції поширення історичних знань.

Шкільна історична освіта в Україні у ХХ столітті. Становлення шкільної історичної освіти в умовах відродження української державності й національної школи (1900–1920 рр.). Викладання історії в умовах українізації суспільства і школи та переходу до комплексних програм навчання (1920–1934 рр.). Перетворення системи історичної освіти, уніфікація змісту та технології навчання (1935 – середина 50-х років). Розвиток історично-методичної теорії і практики викладання історії в Україні у зв'язку з частковою лібералізацією суспільного життя (середина 50-х – 60-ті роки). Наростання кризових явищ у шкільній історичній освіті (70–80-ті роки). Формування національної системи історичної освіти в Україні (з 1991 року).

Система виховання та освіти і місце в ній історичних знань. Навчання і виховання: різниця понять. Концепція «виховуючого навчання» Й. Ф. Гербарта. Національний виховний ідеал в історичній ретроспективі. Основні принципи сучасного національного виховання: гуманізм, демократизм, народність, єдність родинного і шкільного впливу, природовідповідність, виховання у праці, самодіяльність учнів.

Світ без історії: антиісторичне мислення. Світ з «нестачею» історії: в пошуках історії. Світ з історією: історичний часопростір. Поняття «мовчання історії»: історія й повсякденне життя. Поняття «надмірного почуття історії»: панування минулого над сьогоденням. Національний (історико-романтичний) міф та його роль в інтелектуальному житті суспільства. Подолання історії.

Тема 4. Дидактичний потенціал історії. Зміст шкільної історичної освіти.

Функції історичного знання (науково-пізнавальна, прогностична, нагромадження й узагальнення соціального досвіду, виховна) в інтерпретації філософів та істориків. Повчальність як сутнісна риса історії. Ключові компоненти (історичне джерело, історичний факт, людина) та категорії (історичний рух, історизм, зв'язок минулого і сьогодення) історичного знання. Викладання історії у світлі сучасного розвитку освіти – в умовах переходу від навчально-дисциплінарної до особистісно орієнтованої моделі освіти.

Структура і зміст шкільної історичної освіти. Порівняльна характеристика лінійного та концентричного підходів до структури шкільної історичної освіти. Проблема відбору матеріалу шкільних історичних курсів. Емпіричний і теоретичний рівні засвоєння учнями навчально-історичного матеріалу. Історична освіта та навчання історії: різниця понять. Вплив позашкільних (неорганізованих) форм передачі історичної інформації на формування в учнів їхнього бачення минулого. Державний стандарт історичної освіти: базовий зміст (факти, поняття, зв'язки).

Тема 5. Проблема методів навчання історії та їх класифікація.

Поняття «метод навчання». Прийоми і засоби навчання історії. Зв'язок між методами навчання і методами наукового пізнання. Функції методів навчання: спонукальна, освітня, виховна, розвиваюча, контрольна-корекційна. Класифікація методів навчання історії: за логічними операціями, за ступенем активності пізнавальної діяльності учнів, за ступенем розвитку самостійної пізнавальної діяльності учнів, за дидактичними цілями (завданнями), за закономірностями пізнання історичних явищ, за джерелом пізнання історичних явищ. Варіантність і гнучкість методів навчання історії. Проблема зв'язку між змістом і методом навчання.

Тема 6. Словесні методи навчання історії.

Місце словесних методів у викладанні історії. Функції усного слова вчителя на уроці історії: розповідно-описова та логічна. Умови засвоєння учнями історичного матеріалу, викладеного вчителем в усній формі.

Класифікація методів усного повідомлення історичного матеріалу. Монологічна та діалогічна форми викладу матеріалу. Стисле повідомлення, розповідь, опис (картинний і аналітичний), характеристика (описова й узагальнююча), пояснення, розмірковування як методи навчання історії. Вимоги до шкільної лекції. Бесіда на уроці історії.

Засоби та прийоми конкретизації у викладі й описі історичних явищ: введення часових і просторових характеристик, використання побутового й цифрового матеріалу, художньої літератури, історичних документів і мемуарів, краєзнавчого матеріалу, типологізація та персоніфікація подій та ін.

Тема 7. Методи наочного навчання історії.

Функції наочності в навчанні історії. Залежність використання наочних методів навчання від вікових груп учнів. Вимоги до використання наочності на уроках історії. Види наочності в навчанні: внутрішня, предметна, художня, умовна.

Методика локалізації історичних явищ та вивчення карти. Види історичних карт: загальні, оглядові, тематичні. Методи роботи з картою на уроках історії. Роль карти в осмисленні історичних явищ. Організація самостійної роботи учнів з історичною картою: графічні, описові та аналітичні види завдань.

Живопис на уроках історії та його роль у процесі засвоєння учнями історичного матеріалу. Види картин, які використовуються у викладанні історії (подійні, типологічні, пейзажі, портрети), та принципи їх відбору. Методи роботи з картиною на уроках історії. Методи роботи з ілюстраціями в підручнику. Портрет у викладанні історії. Політична карикатура та її використання на уроках історії.

Музика як засіб наочності.

Використання крейди й дошки на уроках історії. Технічні засоби навчання історії. Застосування на уроках історії навчальних відеофільмів та документального кіно. Комп'ютерна техніка в навчанні історії.

Тема 8. Методи роботи з текстом у навчанні історії.

підручника історії. Методи і прийоми роботи з текстом підручника: пояснює і коментоване читання, самостійне читання, використання елементів тексту підручника в розповіді вчителя, організація мислительної обробки тексту підручника учнями, використання тексту підручника під час перевірки домашнього завдання.

Місце та способи використання історичних документів у шкільному навчанні історії. Лабораторно-практичні роботи з історії. Використання художньої літератури у викладанні історії. Політична сатира у шкільному курсі історії

Тема 9. Пасивні й активні методи навчання. Розвиток критичного мислення школярів.

Методи готових знань (лекційний метод, розповідь учителя, художнє й творче оповідання). Метод книжних знань. Ілюстрація і демонстрація у навчанні історії. Напівактивні методи (сократівський, або евристичний метод; активно-ілюстративний метод, або метод Лая). Лабораторно-ілюстративний метод. Шкільні екскурсії. Лабораторно-дослідний метод. Рефератно-семінарський метод. Роль книжки в Моделі навчання у дискусії. Психологічні основи активізації методів шкільного навчання. Домашня робота учнів.

Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Формування методологічної культури учнів у процесі навчання історії. Навчання історії за інтегрованою системою: зовнішня (міжпредметна) та внутрішньопредметна інтеграція.

Модуль 2. Заняття з історії: задум, зміст та організація

Тема 10. Розкриття закономірностей історичного процесу. Розвиток уявлень про історичний час. Методика роботи з історичними поняттями.

Завдання дидактики історії в ділянці хронології. Співвідношення між соціологічним та хронологічним підходами до вивчення логіки розвитку історичного процесу. Методика формування у школярів уявлень про хронологічну перспективу (історичний час). Значення хронологічної перспективи для пізнання закономірностей історичного процесу. Групи історичних понять: окремі, загальноісторичні та соціологічні. Технологія формування наукових понять на уроках історії. Формування історичних понять у контексті розкриття закономірностей історичного процесу.

Тема 11. Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.

Поняття «політична історія». Проблема напряму розвитку історичного процесу та його творців у викладанні історії: у минулому й тепер. Значимість та методика з'ясування в шкільному курсі історії впливу народних мас та окремих діячів на розвиток продуктивних сил і суспільно-політичне життя. Методичні засоби і прийоми характеристики народних мас та історичних діячів.

Війна як феномен людської цивілізації. Еволюція уявлень про місце військової проблематики на уроках історії: ліберально-паціфістська та націоналістично-тоталітарна концепції. Методика розкриття військово-історичного матеріалу в школі.

Матеріальне життя суспільства: закономірності розвитку та вимоги до характеристики. Місце та функції історико-економічного та соціального матеріалу в шкільному курсі історії. Вимоги до відбору та методика формування основних історико-економічних і соціальних понять у школі.

Поняття «культура». Проблема тяглості та ємкості культурного процесу. Концепції культури та проблема повноти їх представлення в шкільному курсі історії. Вимоги та необхідні умови викладу культурно-історичного матеріалу. Роль особи та народної маси в культурному житті суспільства. Культурно-історичний матеріал як чинник естетичного виховання у школі.

Тема 12. Урок історії.

Урок історії.

Класно-урочна система в історичній ретроспективі. Навчально-виховні завдання та вимоги до уроку історії. Урок як органічна ланка шкільного курсу історії. Проблема поєднання змісту й мети уроку. Відбір і розташування матеріалу.

Проблема класифікації уроків історії. Класифікація уроків за основною дидактичною (навчальною) метою занять: урок засвоєння нових знань; урок формування (засвоєння) вмінь і навичок; урок застосування знань, вмінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань; урок перевірки знань, вмінь і навичок; комбінований урок. Залежність типу уроків історії від вікових груп учнів.

Структура та організаційно-часові параметри комбінованого уроку: організаційний момент, перевірка домашнього завдання, підготовка до сприйняття нового матеріалу, повідомлення нового матеріалу, осмислення повідомленого (сприйнятого), оволодіння

вміннями і навичками, застосування нових і раніше засвоєних знань, умінь і навичок, закріплення матеріалу, домашнє завдання.

Тема 13. Проблема міцності знань з історії. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів.

Теорія рівнів навченості: розрізнення, запам'ятовування, розуміння, елементарні уміння й навички. Функції діагностування досягнень учнів: контрольна-інформаційна, коригуюча, відновлювальна, компенсаторна, пропагандистська, стимулююча. Специфіка навчального предмета «історія» та її відображення у процесі діагностування. Рівні історичної освіти (запам'ятовування і відтворення, розуміння, застосування, перенесення / творчості) та діагностування навченості учнів з історії.

Вимоги та основні етапи підготовки вчителя до перевірки знань учнів. Робочі програми та діагностичні роботи з історії. Критерії оцінювання знань з історії учнів загальноосвітніх середніх шкіл за 12-бальною системою: I) фрагментарне знання, знання на рівні цілісного уявлення про об'єкт вивчення, знання на рівні структурного уявлення про об'єкт вивчення, повне знання як результат аналізу змісту основних структурних складових об'єкту вивчення; II) розрізнення і запам'ятовування, розуміння, стандартні уміння й навички, перенесення; III) первинне розуміння базового матеріалу, стандартне застосування базового матеріалу за зразками та алгоритмами, логічно обґрунтоване застосування базового матеріалу в стандартних і змінених ситуаціях, логічно обґрунтоване застосування історичного матеріалу в різних нестандартних ситуаціях.

Закономірності запам'ятовування / забування в школі програмного матеріалу з історії. Методика закріплення та повторення історичного матеріалу. Усні та письмові форми контролю та перевірки знань: опитування, письмові диктанти, контрольні роботи, графічні завдання, колоквиуми, підготовка рефератів, одноразові домашні завдання-доручення. Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів. Рейтингова система оцінювання результатів навчальної діяльності учнів на уроках історії.

Тема 14. Підготовка студента-практиканта до уроку історії.

Етапи підготовки студента-практиканта до уроку історії: вивчення історичного матеріалу, відбір історичного матеріалу для уроку, визначення мети уроку, вибір типу уроку та розробка його плану, визначення способу викладу нового матеріалу, підготовка плану-конспекту (методичної розробки) уроку. Проблема оптимальної насиченості уроку (обсяг матеріалу й темп його викладу) та шляхи її розв'язання. Основні параметри аналізу уроку історії: науково-історичний профіль уроку, методична характеристика уроку, педагогічна поведінка вчителя, характеристика учнів на уроці історії.

Тема 15. Позакласна робота з історії. Історичне краєзнавство у школі.

Місце позакласної роботи у піднесенні інтересу учнів до історії в школі. Форми позакласної роботи: позакласне читання, історичні гуртки, екскурсії, реалізація краєзнавчих історико-пошукових проектів, історико-туристичні походи, історичні вечори. Участь школярів у роботі історичної секції Малої Академії наук. Конкурси-турніри юних істориків.

Поняття «рідний край». Краєзнавчі традиції в Західній Україні та їх розвиток у сучасній школі. Навчально-інформаційна, пошуково-дослідницька та виховна спрямованість краєзнавчої роботи. Форми організації краєзнавчої роботи: програмні (урочні й позаурочні) навчальні заняття і непрограмні (позакласні) роботи. Методика використання краєзнавчого матеріалу на уроках історії. Використання у школі основних методів краєзнавчого дослідження: літературного, польових спостережень, картографічного, статистичного, візуального, анкетного та особистих бесід. Об'єкти

краєзнавства: населення, економіка, історія, пам'ятки історії і культури, мистецтво. Шкільний краєзнавчий музей. Краєзнавство як чинник екологічного виховання молоді.

Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.

Система, технологія, модель навчання: сутність понять.

Загальна характеристика традиційної та інноваційних систем навчання. Лабораторна система навчання історії. Проектна система навчання. Інтегрована (комплексна) система навчання. Навчання у співробітництві. Вальдорфська педагогіка.

Технології повного засвоєння навчального матеріалу (на основі: схемно-знакових моделей, удосконалення контролю і рейтингової оцінки результатів навчання, модульної організації навчального процесу, внутрішньо-предметної диференціації). Технології розвивального навчання (технологія проблемного навчання, розвивальна технологія на основі індивідуалізації навчання). Модульно-розвивальна технологія навчання.

Модель навчання у грі. Модель навчання у дискусії. Види навчальної дискусії: «круглий стіл», засідання експертної групи, форум, симпозіум, дебати та ін.). Модель навчання за «методом демаршів»

дослідницькій роботі учнів. Метод проектів. Інтелектуальні ігри на уроках історії.

Тема 15. Позакласна робота з історії. Історичне краєзнавство у школі.			2									
Тема 16. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.		2										
Разом за змістовим модулем 2	38	12	6	-	-	20		4	-	-	-	36

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Педагогічна майстерність і особистість учителя історії.	2
2	Цілі та зміст шкільної історичної освіти.	2
3	Методи наочного навчання історії.	2
4	Методи роботи з текстом у навчанні історії.	2
5	Урок історії (цілі, організація та структура уроку історії).	4
6	Підготовка студента-практиканта до уроку історії.	2
7	Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	2
	Разом	12

* Використання елементів неформального навчання – здобувач із запропонованих як альтернативних форм (проходження дотичних до тем модуля онлайн курсів на платформах Prometheus, Освіторія, EdEra та ін.) може обрати одну і за наявності сертифіката отримати кількість балів передбачених за конкретну тему

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Дидактика історії як наукова та навчальна дисципліна. Головні цілі навчання історії.	4
2	Педагогічна майстерність і особистість учителя історії.	4
3	Європейські традиції навчання історії.	4
4	Дидактичний потенціал історії. Зміст шкільної історичної освіти.	4
5	Проблема методів навчання історії та їх класифікація.	4
6	Словесні методи навчання історії.	4
7	Методи наочного навчання історії.	4
8	Методи роботи з текстом у навчанні історії.	4
9	Пасивні й активні методи навчання. Розвиток критичного мислення школярів.	4
10	Розкриття закономірностей історичного процесу. Розвиток уявлень про історичний час. Методика роботи з історичними поняттями.	4
11	Політична, військова, соціально-економічна та культурна проблематика в шкільному курсі історії. Людина в історії.	2
12	Урок історії.	2
13	Проблема міцності знань з історії. Сутність і види контролю і перевірки знань учнів.	2
14	Підготовка студента-практиканта до уроку історії.	2
15	Позакласна робота з історії. Історичне краєзнавство у школі.	2
16	Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі.	4
	Разом	54

6.5. Індивідуальні завдання

На індивідуальну роботу виноситься – опрацювати наукову літературу з тем першого модуля (1 монографію на вибір студента, усний захист). Індивідуальне завдання до другого модуля – опрацювати одне із запропонованих джерел з тем другого модуля, оформлення у формі есе та захист.

6.6. Питання підсумкового контролю.

1. Дидактика історії як наукова та навчальна дисципліна.
2. Функції вчителя історії. Елементи педагогічної майстерності.
3. Фактори поширення історичних знань і методи навчання історії в Середньовіччі.
4. Роль історичних знань і методи навчання історії в XIX–XX ст.
5. Функції історичного знання. Компоненти та категорії історичного знання.
6. Зміст шкільної історичної освіти. Державний стандарт історичної освіти.
7. Проблема методів навчання історії та їх класифікація.
8. Розповідь як метод викладу історичного матеріалу.
9. Опис історичного явища як метод викладання історії.
10. Характеристика історичного явища як метод викладання.
11. Пояснення історичного матеріалу вчителем.
12. Шкільна лекція з історії та вимоги до неї.
13. Діалогічна форма повідомлення історичного матеріалу. Бесіда на уроці історії.
14. Засоби та прийоми конкретизації історичного матеріалу при його усному викладі.
15. Методи наочного навчання історії.

16. Функції та види наочності в навчанні історії.
17. Вплив вікових особливостей учнів на використання наочних методів навчання.
18. Робота з картиною на уроках історії. Портрет у викладанні історії.
19. Методика локалізації історичних явищ і вивчення карти.
20. Використання крейди й дошки на уроках історії.
21. Відеофільми, документальне кіно та комп'ютерна техніка в навчанні історії.
22. Методи роботи з текстом у навчанні історії.
23. Методи і прийоми роботи з текстом підручника.
24. Формування методологічної культури учнів у процесі навчання історії.
25. Методика формування в учнів уявлень про хронологічну перспективу.
26. Групи історичних понять. Прийоми і засоби розкриття історичних понять.
27. Формування понятійних форм історичного мислення школярів.
28. Методичні засоби і прийоми характеристики народних мас та історичних діячів.
29. Війна як історичне явище в шкільному курсі історії. Методика розкриття військово-історичного матеріалу.
30. Методика формування історико-економічних та соціальних понять у школі.
31. Вимоги та необхідні умови викладу культурно-історичного матеріалу. Культурно-історичний матеріал як чинник естетичного виховання.
32. Навчально-виховні завдання уроку історії.
33. Структура уроку історії. Закономірності «навчання – засвоєння» на уроці історії.
34. Типи уроків історії та їхня залежність від вікових груп учнів.
35. Методика закріплення історичних знань учнів.
36. Контроль (перевірка) знань учнів з історії. Критерії оцінювання навчальних досягнень школярів.
37. Визначення мети уроку історії та відбір матеріалу вчителем.
38. Форми позакласної роботи з історії.
39. Історичне краєзнавство у школі.
40. Традиційна та інноваційні системи навчання: порівняльна характеристика.
41. Інтегрована (комплексна) система навчання історії.
42. Навчання у співробітництві.
43. Вальдорфська педагогіка.
44. Технології повного засвоєння навчального матеріалу з історії.
45. Технології розвивального навчання з історії.
46. Модульно-розвивальна технологія навчання з історії.
47. Модель навчання історії у грі.
48. Модель навчання історії у дискусії.
49. Нейропедагогіка в навчанні історії. Сугестопедична модель навчання історії.
50. Проблема інтерпретації минулого в системі шкільної освіти.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: ноутбук та проектор для презентацій.

Обладнання: карта, дошка.

Навчальна платформа Google Meet, Moodle.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Баханов К. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя, 2000.
2. Курилів В. Методика викладання історії: Навч. посібник. Львів–Торонто, 2003.
3. Мисан В. Сучасний урок історії: традиція і новаторство: навч.-метод. посібник. Рівне, 2008.
4. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник / за заг. ред. О. Пометун. К., 2004.
5. Пометун О., Фрейман Г. Методика навчання історії в школі: навч.-метод. вид. К., 2005.
6. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі: метод. посібник. К., 2018.
7. Старєва А. М. Методика навчання історії: особистісно орієнтований підхід. Миколаїв, 2008.
8. Терно С. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Запоріжжя, 2012.
9. Державний стандарт базової середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
10. Всесвітня історія. Історія України. (Інтегрований курс). 6 клас. Всесвітня історія. 7–9 класи. Історія України. 7–9 класи. Всесвітня історія. 10–11 класи. Історія України. 10–11 класи. Навчальні програми для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 260 с.
11. Історія: Україна і світ. 10–11 класи. Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ: HREC PRESS, 2022. 64 с.

Допоміжна

1. Баханов К. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України: посібн. для вчителя. К., 1996.
2. Баханов К. Організація практики студентів педагогічних університетів з методики навчання історії: навч. посібник для студентів істор. фак-тів. Бердянськ, 2007.
3. Баханов К. Сучасна шкільна історична освіта: інноваційні аспекти. Донецьк, 2005.
4. Войтенко О., Комаров Ю., Костюк І. Я, ти, він, вона...: посібн. для вчителів з антидискримінац. освіти. Львів, 2009.
5. Збірка методичних рекомендацій до відзначення пам'ятних дат у загальноосвітніх навчальних закладах / розроб. і упоряд. Г. Байкеніч, О. Охрімчук. Дніпро, 2017.
6. Історична освіта і сучасність. Як викладати історію школярам і студентам / пер. з пол.; за ред. Б. Кубіс; наук. ред. О. Сокирко. К., 2007.
7. Історична освіта: європейський та український досвід. Викладання національної історії в школах Центральної і Східної Європи / пер. з нім. К., 2010.
8. Історія для громадянина: Метод. посібник для вчителів середніх загальноосвіт. навч. закладів / В. Горбатенко, П. Вербицька, А. Ковтонюк, Л. Середяк, Г. Фрейман. Львів, 2003.
9. Історія епохи очима людини. Україна та Європа у 1900–1939 роках: Навч. посібник з історії України та всесвіт. історії. 10 кл. / Ю. Комаров, В. Мисан, А. Осмоловський, С. Білоножко, О. Зайцев. К., 2004; Сучасні підходи до історичної освіти. Метод. додаток до навч. посібника «Історія епохи очима людини. Україна та Європа в 1900–1939 рр.» / уклад. І. Костюк, П. Кендзьор. Львів, 2009.

10. Кен Робінсон і Лу Ароніка. Школа майбутнього. Революція у вашій школі, що назавжди змінить освіту / пер. з англ. Г. Лелів. Львів, 2016.
11. Концепція та програми викладання історії України в школі (проекти): Матеріали IV та V Робочих нарад з моніторингу шкільних підручників історії України / упоряд. та ред. Н. Яковенко, Л. Ведмідь; систематиз. перебігу дискусій над програмами Л. Ведмідь. К., 2009.
12. Курилів В. Майстерня історика. Права людини та Голодомор: викладання історії в XXI столітті. Методична розробка уроку. К., 2021.
13. Левітас Ф., Салата О. Методика викладання історії: практикум для вчителя. Харків, 2007. (Б-ка журн. «Історія та правознавство»).
14. Мороз П. В., Мороз І. В. Дослідницька діяльність учнів у процесі навчання всесвітньої історії в основній школі: метод. посібник. К., 2018.
15. Пастушенко Н., Пастушенко Р. Діагностування навченості. Гуманітарні дисципліни. Львів, 2000.
16. Пропозиції до концепції історичної освіти в Україні: Матеріали III Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України (Київ, 18 жовтня 2008 року) / зведення та упоряд. пропозицій Н. Яковенко. К., 2009.
17. Салберг П. Фінські уроки 2.0: Чого може навчитися світ з освітніх змін у Фінляндії / пер. з англ. А. Шиян; наук. ред. Р. Шиян. 2-ге вид. Харків, 2019.
18. Терно С. Проблемні задачі з історії для старшокласників: дидактичний посібн. для учнів 10–11 кл. загальноосвіт. навч. закл. Вид. 2-ге, доопрац. та допов. Запоріжжя, 2008.
19. Терно С. Розвиток критичного мислення старшокласників у процесі навчання історії. Запоріжжя, 2011.
20. Турченко Ф. Україна – повернення історії. Генеза сучасного підручника. К., 2016.
21. Україна модерна (К.). 2012. Ч. 19: Як (не) писати підручники з історії.
22. Удод О. Українська історична дидактика: академічний дискурс (до 80-річчя Інституту історії України). Київ, 2016.
23. Українська історична дидактика: Міжнародний діалог (фахівці різних країн про сучасні українські підручники з історії): Зб. наук. ст. / відп. ред. М. Телус, Ю. Шаповал. К., 2000.
24. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / пер. з англ. С. Дьома; за заг. ред. В. Іванова, О. Волошенюк. К., 2017.
25. Шкільна історична освіта України: зміст, проблеми, пошуки / упоряд. О. Удод. Харків, 2010.
26. Шкільна історія очима істориків-науковців: Матеріали Робочої наради з моніторингу шкільних підручників історії України / упоряд. Н. Яковенко. К., 2008.

15. Інформаційні ресурси

1. Публікації в науково-методичних журналах: «Історія в школі» (К.), «Історія в школах України» (К.); «Історія та правознавство» (К.), «Історія і суспільствознавство в школах України» (К.); «Доба: науково-методичний часопис з історичної та громадянської освіти» (Львів).
2. Додаткові інформаційні ресурси див. <http://www.novadoba.org.ua/> (Електронні ресурси Всеукраїнської асоціації викладачів історії та суспільних дисциплін «Нова доба»).